Dnromme 588/93/2019

EDUSKUNTA

Liikenne- ja viestintävaliokunta

asia: **E 39/2018 vp Eurooppalainen lähestymistapa disinformaation torjuntaan**

kuultava: **tietosuojavaltuutettu**

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti;

Käytössäni olevassa valtioneuvoston kanslian perusmuistiossa (VNEUS2019-00007) 16.1.2019 on esitetty Suomen kanta, joka on perusteltu, mutta osin kapea-alainen, koska disinformaation torjuntaa ei ole arvioitu henkilötietojen suojan kannalta. Tosin esitetyn toimenpideohjelman 10. kohdassa on viitattu ns. vaalipakettiin. Sähköisen viestinnän luottamuksellisuuteen kuuluu myös IP-osoitteiden käsittelyn edellytyksistä säätäminen.

Vaalivaikuttamista on käsitelty eduskunnassa U 94/2018 vp tunnuksella. Ymmärtääkseni komission ajatuksena on, että esimerkiksi epäasiallinen vaalivaikuttaminen on tehtyjen selvitysten mukaan (mm. Cambridge Analytica-asiaa koskevat ICO:n raportit) perustunut profilointiin perustuneeseen mikro kohdentamiseen (micro targeting). Profiloinnin edellytyksistä ja rekisteröityjen oikeuksista sen osalta säädetään EU:n tietosuoja-asetuksessa 2016/679.

Eduskunnassa on myös käsitelty U 98/2018 vp asiaa. Siinä teemana on terroristisen sisällön levittämisen estäminen ja mm. suhde sananvapauteen. Liitän edellä mainituissa asioissa antamani lausunnot tähän lausuntooni.

Tietosuoja-asetuksen keskeisenä pyrkimyksenä rakentaa luottamusta rekisterinpitäjien ja rekisteröityjen välille. Vahvalla tietosuojalla on keskeinen merkitys myös disinformaation torjunnassa.

Tietosuojavaltuutetun toimisto
PL 800, 00521 Helsinki – puh. 029 566 6700 (vaihde) – tietosuoja@om.fi – www.tietosuoja.fi

Dnromme 8340/93/2018

EDUSKUNTA

Hallintovaliokunta

asia: **U 98/2018 vp terroristisen sisällön levittämisen estäminen**

kuultava: **tietosuojavaltuutettu**

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti;

Käsiteltävänä olevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotuksen mukaan tavoitteena on muodostaa selkeä ja yhdenmukainen oikeudellinen kehys, jonka avulla voidaan estää säilytyspalveluiden väärinkäyttö terroristisen sisällön levittämiseen verkossa.

Kirjelmässä oleva asetusehdotuksen suhdetta perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin ja perustuslakiin koskeva jakso on laadittu hyvin. Siinä kunkin esitellyn alakohdan (sananvapaus, julkisenvallan käyttö, tietosuoja) lopussa on esitetty valtioneuvoston havainnot ja tarvittaessa kannat perusteluineen.

Pidän näitä esitettyjä kantoja perusteltuina.

Otsikolla "Tietosuoja" koskevassa jaksossa esitetään säilytyspalveluiden tarjoajiin kohdistuva velvoite säilyttää terroristiset sisällöt. Asetusehdotus myös määrittelee säilytysajat ja säilytyspalveluiden tarjoajan velvollisuuden suojata säilytetty sisältö ja data. Jaksossa ei ole juurikaan esitetty mm. IP-osoitteen roolia henkilötietona tai pohdittu laajemmin asiaa tietosuoja-asetuksen ja aiemman tietosuojadirektiivin kannalta (kts. mm. ECJ; As Delfi vs Viro ja Facebook ja Wirtschafts academie)

Käsiteltävänä olevassa U 98/2018 vp -kirjelmässä ei ole tehty valitettavasti analyysia ehdotuksen ja kansallisen lakimme sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (460/2003) välillä. Myös siihen sisältyy tallennusvelvoite ja "take down" velvoite. Näin meneteltynä huomattaisiin, että ehdotus ja mainittu laki ovat peruslähtökohdiltaan melko samankaltaiset. Ehdotus kuitenkin merkitsisi myös muutoksia kansalliseen lainsäädäntöömme ja loisi tietyn huomattavan epäsuhdan toimijoiden oikeudellisen aseman välille.

Toisena vertailukohtana voisi myös käyttää eEvidence -hankkeesta saatavia kokemuksia.

Kun nyt voimassa oleva viittaamani kansallisen lain velvoitteet kohdistuvat lähinnä viestin (sisällön) julkaisijaan, kohdistuisivat tässä ehdotuksessa toimet säilytyspalvelun tarjoajaan. Toiminta olisi nopeampaa ja mahdollisesti jopa toisesta jäsenvaltiosta tapahtuvaa. Se puolestaan edellyttäisi, että kaikki ehdotuksen sisältämät määritelmät olisivat samat kaikissa jäsenmaissa.

Valtioneuvoston tulisi edellä sanotun johdosta kehittää kannanottojaan edellä mainitsemani seikat huomioiden.

Dnromme 7921/93/2018

EDUSKUNTA

Perustuslakivaliokunta

asia: **U 94/2018 vp asetukseksi asetuksen 1141/2014 muuttamiseksi**

kuultava: **tietosuojavaltuutettu**

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti;

Käsiteltävänä olevassa asiassa on tarkoitus arvioida valtioneuvoston esittämiä kantoja EU:n parlamentin ja neuvoston ehdotuksesta asetuksen muuttamiseksi henkilötietojen suojaa koskevien sääntöjen rikkomisiin liittyvän tarkastusmenettelyn osalta Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä.

Komissio esittää, 1) että asetuksessa säädettäisiin vastuuviranomaisen henkilöstöstä ja 2) että taloudellinen sanktio määrättäisiin *Euroopan tason poliittiselle puolueelle ja säätiölle*, joka on vaikuttanut tai pyrkinyt vaikuttamaan Euroopan parlamentin vaalien tulokseen *hyödyntämällä tietosuojasääntöjen rikkomuksia.*

Valtioneuvosto pitää edellä esitettyä 1) -kohtaa (oma henkilöstö) perusteltuna.

Minulla ei ole tämän osalta huomautettavaa.

Edellä esitetyn 2) -kohdan (taloudelliset seuraamukset) osalta valtioneuvosto katsoo, että asiaa on arvioitava tarkemmin mm. suhteessa tietosuojalainsäädäntöön sisältyvien taloudellisten sanktioiden kanssa, koska käsiteltävänä oleva ehdotus vaikuttaa ongelmalliselta.

Arvioin asiaa seuraavan menettelytapamallin (ehdotettu 10 a artikla) perusteella seuraavasti;

1. kansallinen valvontaviranomainen, tietosuojavaltuutettu tekee päätöksen, jonka mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on rikkonut henkilötietojen suojaan sovellettavia sääntöjä ja rikkomus liittyy *Euroopan tason poliittisen puolueen tai Euroopan tason poliittisen säätiön poliittisiin toimiin Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä,*

2. tieto päätöksestä tulee vastuuviranomaisen (kts. www.appf.europa.eu) tietoon,

3. vastuuviranomainen vie asian asetuksen 1141/2014 11 artiklan mukaisen komitean käsiteltäväksi,

4. komitea antaa asiasta lausunnon, jossa se ottaa kantaa, onko em puolue tai säätiö tarkoituksellisesti vaikuttanut tai yrittänyt vaikuttaa Euroopan parlamentin vaalien tulokseen käyttämällä kyseistä henkilötietojen suojaan kohdistunutta rikkomusta hyväkseen,

5. vastuuviranomainen määrää taloudellisia seuraamuksia,

6. jos valvontaviranomaisen päätös kumotaan, seuraamuksia tarkastellaan uudelleen.

Käsitykseni on, että valtioneuvoston kanta, jonka mukaan asiaa on arvioitava tarkemmin, on perusteltu, koska oheiseen menettelytapamalliin liittyy joukko kysymyksiä, joita pitäisi tarkemmin arvioida. Tällaisia kysymyksiä on mm. sähköisen viestinnän tietosuojalainsäädännön osuus em mallissa (se ei sisälly tietosuoja-asetukseen 2016/679), rajat ylittävien oikeudenloukkausten merkitys sanktioiden osalta, seuraamuksen on oltava tehokas, oikeasuhtainen ja varoittava.

Lopuksi valtioneuvosto toteaa, että se kannattaa eurooppalaisen yhteistyön lisäämistä, jotta vaalivaikuttamiseen voidaan paremmin varautua ja täten turvata vaalien sujuvuus. Pidän tätäkin kannanottoa perusteltuna.